

УДК 339.9

JEL Classification: F02, F20, F29, F42, O19

Оксана Михайлівна Кузьменко, к.е.н., доцент
(доцент кафедри «Теоретична та прикладна економіка», Державний університет інфраструктури та технологій)
ORCID ID 0000-0002-6141-5774

Іванна Іванівна Стрілок, к.е.н., доцент
(доцент кафедри «Теоретична та прикладна економіка», Державний університет інфраструктури та технологій)
ORCID ID 0000-0002-4689-2839

Вікторія Вікторівна Шкляр, к.е.н., доцент
(доцент кафедри «Теоретична та прикладна економіка», Державний університет інфраструктури та технологій)
ORCID ID 0000-0003-2651-0319

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЙ КРАЇН G20

На основі аналізу економічного дистанціювання за різними параметрами країн та регіонів визначено глобальну проблему нерівномірності розвитку людського потенціалу та доходів за рахунок різного стану розвитку економічних систем, забезпеченості ресурсами та технологіями, стану управління економічними політиками та ефективності інвестування в техніко-інноваційний розвиток країн. Систематизація сучасних економіко-політичних об'єднань вказує на поєднання зусиль держав та регіонів для вирішення спільних екологічних, економічних, соціальних, культурних, технічних проблем незважаючи на різний рівень економічного розвитку країни та забезпечення ресурсами, а також переслідуючи різні власні національні економічні інтереси. Проте лише консолідація зусиль дає змогу визначити потенціал вирішення спільних глобальних проблем держав. Зараз перед світовою спільнотою постають економічні, екологічні та соціальні проблеми, взаємопов'язані на глобальному рівні, проблеми, з якими жодна країна не зможе впоратися самотужки. Тому для держав-членів G20 настав час прийняти спільне бачення, яке дозволить населенню планети досягти економічно процвітаючого, екологічно сталого, соціально інклюзивного майбутнього, стійкого в ситуаціях непередбачених потрясінь. Наведені пропозиції та вектори розвитку країн «Великої двадцятки» дозволять покращити позитивний вплив на світову економічну систему з метою урівнювання глобального економічного розвитку, вирішення проблем бідності, голоду, екологічних криз, технологічних розривів.

Ключові слова: міжнародні відносини, світова економіка, країни «великої двадцятки», G20.

© Кузьменко О.М., Стрілок І.І., Шкляр В.В., 2022

Постановка проблеми. Міждержавні угруповання та регіональні економічні спільноти (РЕЦ) були невід’ємними частинами глобального управління в післявоєнний період починаючи з 1945 р. Найважливіші сфери внесків цих суб’єктів часто виявлялись у створенні коаліцій серед країн-однорумців або країн зі схожими характеристиками розвитку з регіональних та глобальних питань, зокрема торгівлі та сприяння інвестиціям, зменшення бідності, створення робочих місць, охорони здоров’я та освіти, охорони навколишнього середовища, зміни клімату, соціальної інтеграції та інших проблем взаємовигідного розвитку. Більшість багатосторонніх та регіональних платформ намагалися сформулювати прагнення регіонів або угруповань країн, які не були ефективно вирішені в існуючих установах глобального управління (таких як ООН, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк тощо) або вимагали особливої уваги [2].

Ретроспективна оцінка свідчить про те, що такі групи країн, як G7, G20, G77, NAM (англ. Non-Aligned Movement, Рух неприєднання), BRICS (англ. Brazil, Russia, India, China, South Africa, БРІКС – «Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка»), IORA (англ. Indian Ocean Rim Association, Асоціація Індійського океану), NAFTA (англ. North American Free Trade Agreement, Північноамериканська угода про вільну торгівлю), ASEAN (англ. Association of South East Asian Nations, Асоціація держав Південно-Східної Азії), ЄС (англ. European Union, Європейський Союз) та інші подібні організації, внесли свій внесок у глобальне управління різними способами, поряд із встановленням їх унікальних позицій з певних питань [1].

За останні роки найбільше уваги, серед міждержавних організацій у світі, привернула G20, хоча вона ще не має жодного юридичного статусу, незважаючи на свою активність протягом останніх двох десятиліть. Маючи унікальний склад членів, що включає як країни з розвинутою економікою, так і країни, що розвиваються, G20 є досить амбітною у своєму мандаті та висвітленні питань. Розуміння еволюції, генезису, мандату, встановлення порядку денного та очікуваних результатів функціонування G20 необхідне для врахування поточних та майбутніх тенденцій, які створюються даним угрупованням на світові зміни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку країн G20 (Група двадцяти або Велика двадцятка; англ. The Group of Twenty, major advanced and emerging economies) та їх впливу на світову економічну систему розглядала значна кількість науковців, зокрема, Андросова Т.В., Войтко С.В., Вонсович О.С., Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г., Романова В.О. та інші. Проте дана тематика потребує постійного моніторингу та вивчення у зв’язку зі змінами, що відбуваються в світовій спільноті. Дослідження вказують на те, що в комюніке G20 домінували переваги G7, а інші країни, що не входять в G7, були тихими та нейтральними. На цьому тлі необхідно об’єктивно оцінити еволюцію, обсяг порядку денного та стратегії G20 з точки зору обраних широких тем, включаючи фінанси, торгівлю та інвестиції, технології, розвиток та соціальний сектор.

Метою роботи є визначення майбутніх тенденцій розвитку міжнародних економічних відносин в економічному, політичному, соціальному та екологічному напрямках в контексті стратегій країн G20.

Викладення основного матеріалу дослідження. Ключовими трендами сучасних міжнародних економічних відносин є глобалізація, інтернаціоналізація, екологізація, впровадження інновацій та роботизації, значна залежність економічного розвитку від стану медико-санітарного потенціалу країни. Зазначені тенденції широко прослідковуються в прийнятих рішеннях та стратегіях розвитку діяльності країн G20.

G20 об’єднує 20 провідних економік світу, на які припадає 85% світової економіки та понад 70% світового населення. Великою двадцяткою періодично проводяться

саміти, зустрічі та обговорення за участю глав держав-членів, міністрів фінансів та губернаторів Центральних банків, включаючи G7 та Європейський Союз, який представлений головою Ради та Європейським центральним банком. Директор-розпорядник МВФ, президент Світового банку, а також голови МВФ та Комітету з розвитку також беруть участь у засіданнях G20. Саміт збирається раз на рік для обговорення макроекономічної політики, фінансового регулювання, торгівлі, розвитку та екологічних питань, питань регіональної безпеки та управління, а також реформи міжнародних фінансових установ та інших багатосторонніх установ [4].

Систематизація сучасних економіко-політичних об'єднань вказує на поєднання зусиль держав та регіонів для вирішення спільних екологічних, економічних, соціальних, культурних, технічних проблем, при цьому країни можуть мати різний рівень економічного розвитку та забезпечення ресурсами, а також переслідувати різні власні національні економічні інтереси. Проте лише консолідація зусиль дає змогу визначити потенціал вирішення спільних глобальних проблем держав [7]. Групу з 20 міністрів фінансів та керуючих центральних банків, яка в подальшому була перейменована в G20, створено в 1999 р. Країни G20 складають дві третини світового населення, 85% світового валового продукту, 80% світової торгівлі та 80% світових викидів парникових газів і споживання ресурсів. Перелік країн-членів G20 наведено на рис.1.

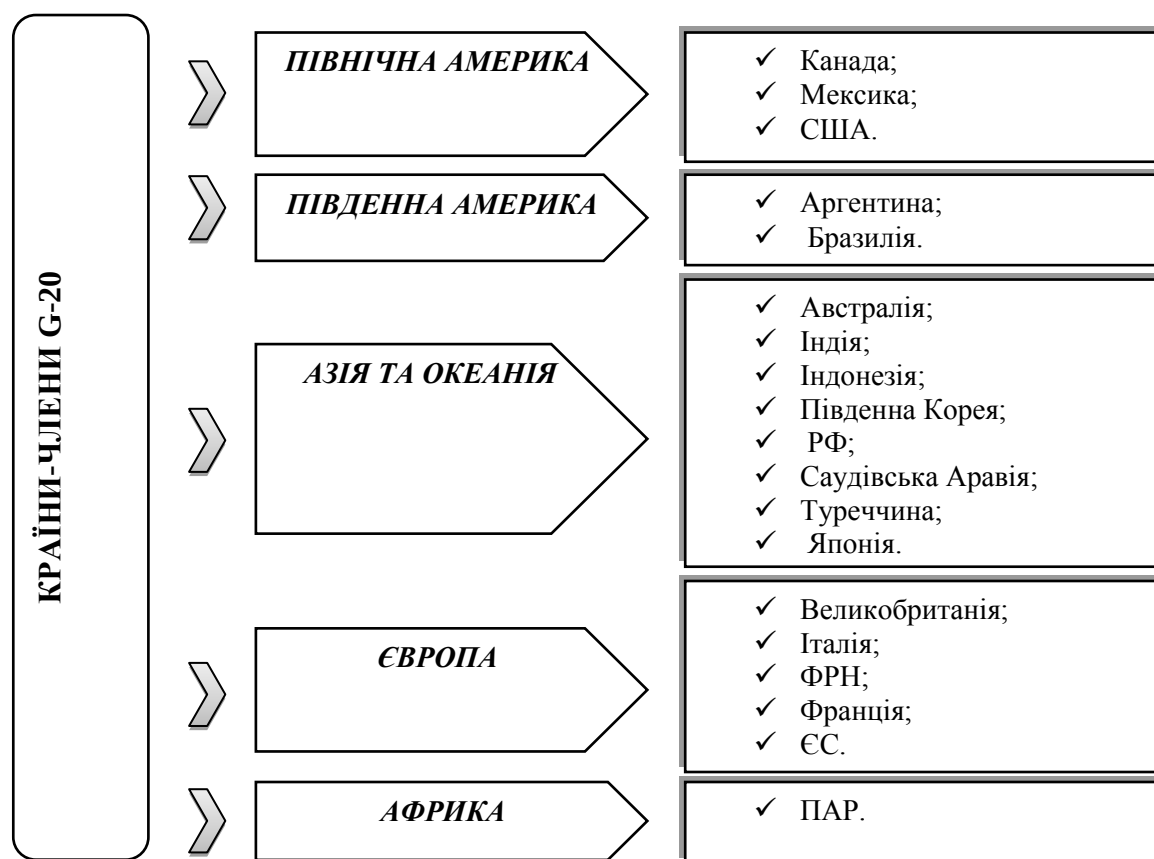

Рис. 1. Країни-члени G-20

Джерело: сформовано авторами за [2]

Спочатку G20 була створена як форум для обговорення ключових глобальних економічних проблем. Однак, починаючи з 2008 р. G20 проводила засідання на рівні прем'єр-міністрів і її компетенція значно розширилася. Частково це обумовлено тим, що менші групи (G7 та G8) мали меншу міжнародну легітимність та менше повноважень для вирішення глобальних питань у той час, коли баланс світової економічної ситуації швидко змінювався.

На саміті в м. Торонто (Канада) в 2010 р. лідери G20 заявили, що зменшення розриву в розвитку між країнами та зменшення бідності є невід'ємною частиною загальних цілей G20. Було створено робочу групу під спільним головуванням ПАР та Кореї, яка сформувала «Консенсус щодо розвитку Сеула щодо спільного зростання». G20 заявила, що недавня криза непропорційно зачіпає найбільш вразливі верстви населення в найбідніших країнах [8].

У основі самого консенсусу G20 лежить «Багаторічний план дій щодо розвитку» у якому велику роль відіграє посилення на необхідність розвитку інфраструктури (часто критична передумова ефективного надання медичних послуг); прихильність до розвитку людських ресурсів (з конкретним посиленням на необхідність виявлення зав'язків між «освітою, проблемами здоров'я та гендерними розривами»); зобов'язання підготувати керівні принципи найкращої практики щодо впровадження «механізмів соціального захисту».

G20 охоплює всіх основних офіційних донорів допомоги на розвиток, але також включає так званих нових донорів, до яких варто віднести КНР, Корею та Індію. Більшість країн, що розвиваються, вважають G20 майданчиком для дискусій, що має більшу легітимність, ніж такі бреттон-вудські установи, як Світовий банк або МВФ.

Після фінансової кризи лідери групи країн G20 пообіцяли співпрацювати задля забезпечення тривалого відновлення та міцного і стійкого зростання в середньостроковій перспективі шляхом впровадження процесу взаємної оцінки G20. Для досягнення цієї мети G20 запустила «Основи для досягнення сильного, стійкого та збалансованого зростання», які впроваджується в Рамковій робочій групі G20 (FWG) [8].

Як частина свого більш широкого внеску в Рамкові принципи, ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку, англ. Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD) запускає щорічний звіт «Просування до зростання» на полях засідання Міністра фінансів G20 та керівників Центральних банків, який визначає та оцінює прогрес G20 у просуванні структурних реформ, які можуть сприяти стійкому розвитку та інклюзивному зростанню. G20 сприяла розробці Національних стратегій зростання під час президентства Австралії, які мали на меті підняти світовий ВВП на 2% вище базового рівня до 2018 р. (амбіція 2,5%). Відтоді G20 спільно з МВФ здійснює моніторинг, оцінку та кількісну оцінку впровадження Національних стратегій зростання для досягнення вказаних економічних планів світового розвитку.

Під час головування Китаю лідери G20 домовились про Розширений порядок денний структурних реформ, який визначає дев'ять пріоритетних напрямів структурних реформ та набір керівних принципів. G20 підтримала цей порядок денний, представивши міністрам під час головування ФРН звіт про «Розширений порядок денний структурних реформ», в якому оцінюється прогрес у структурних реформах за дев'ятьма пріоритетними напрямками. Під час головування ФРН країни G20 прийняли принципи підвищення стійкості економік G20. ОЕСР надала підтримку принципам, випустивши «Політичний документ з питань економічної стійкості та структурної політики G20».

Щоб підтримати пріоритет аргентинського головування щодо роботи у 2018 р., G20 представила оглядовий документ про макроекономічні наслідки та потреби в політиці нових проривних технологічних досягнень для майбутньої роботи. ОЕСР також

підготувала документи про податкову політику та конкурентні умови, які інформували членів G20 про варіанти політики майбутньої роботи.

Протягом багатьох років порядок денний G20 розширювався та поглиблювався. Хоча перше десятиліття її існування було на рівні міністрів фінансів. Питання, висвітлені на засіданнях G20, по суті були пов'язані з фінансами та макроекономічною стабільністю. На відміну від цієї фази, порядок денний G20 значно диверсифікувався протягом другого десятиліття на рівні самітів лідерів.

Хоча питання, пов'язані з фінансовою кризою, продовжують займати максимальний простір на самітах лідерів G20, які проводились у 2008-2018 рр., значна кількість питань розвитку поступово привертала увагу під час наступних самітів. Хоча пристрасне висвітлення таких питань розвитку, як продовольча безпека, розширення прав і можливостей жінок, міграція, урбанізація тощо, може поставити G20 як відповідальну глобальну установу в царині глобального управління.

Основним завданням перед G20 на перших трьох самітах лідерів (2008-2010 рр.) було визначити відповідні грошово-кредитні та фінансово-бюджетні заходи щодо глобальної економічної рецесії 2008-2009 рр. та забезпечити макроекономічну координацію між країнами з розвинутою економікою та країнами, що розвиваються, для відновлення глобального зростання і стабільності для G20.

У Деклараціях Саміту протягом 2008-2010 рр. G20 перераховані заходи, які були запропоновані для запобігання постійному спаду та оголошені пакети податкових стимулів для збільшення сукупного попиту. У Вашингтонському саміті 2008 р. G20 були запропоновані механізми стимулювання економіки, забезпечення ліквідності, реформування фінансових установ для посилення прозорості ринку та посилення міжнародної співпраці.

Крім того, були вжиті певні заходи, спрямовані на реформування з метою посилення дотримання належного фінансового регулювання. Світові агенції кредитного рейтингу вжили адекватних заходів для вдосконалення стандартів бухгалтерського обліку в постраждалих економіках. Для переоцінки практики управління ризиками G20 були сформульовані належні настанови для банків та фінансових установ. Цей етап ознаменував пріоритет негайних короткострокових та середньострокових заходів щодо виправлення у сферах фінансів, торгівлі та інвестицій.

Фінансова криза призвела до сильного колапсу економічної діяльності та втрати робочих місць. Отже, масштабна фіскальна експансія була виправданою, як негайне втручання макроекономічної політики. Це рішення відображає фіскальну політику міжвоєнного періоду, спрямовану на відновлення економічної стабільності у світі. G20 також закликала до негайних реформ міжнародних фінансових інституцій (МФІ) з метою сприяння цілісності та стабільності світових фінансових ринків. Ці заходи включали перегляд процесу оцінки та використання левериджу в операційній діяльності банківської діяльності, передбачення потенційних стресів, розширення Форуму фінансової стабільності (англ. Financial Stability Forum) до Ради фінансової стабільності (англ. Financial Stability Board) для інтеграції регулювання та нагляду в макропруденційну політику та перегляд інструментів кредитування МФІ.

Для стимулювання світової економіки члени G20 зобов'язалися виділити 1,1 трлн дол. США МФО для фінансування торгівлі та 750 млрд дол. США для МВФ на Лондонському саміті 2009 р. Крім того, ресурси МВФ були розширені за рахунок негайного фінансування 250 млрд дол. США, яке згодом мало бути збільшено до 500 млрд дол. США шляхом запровадження Нової угоди про запозичення. Маючи сильні сигнали відновлення в постраждалих економіках, фокус членів G20 поступово схилявся на користь сприяння економічній діяльності (особливо прискорення зростання в країнах з низьким рівнем доходу), створенню робочих місць та побудові стійкої

фінансової системи. У цьому контексті варто виділити певні питання, які були обговорені на саміті в м. Сеул [8]. План дій, передбачений на саміті, був всеосяжним та співпрацюючим і мав на меті конкретні політичні дії, спрямовані на заходи для фінансової консолідації, підвищення гнучкості обмінного курсу G20 та низку структурних реформ з метою задоволення світового попиту. На саміті G20 також було запропоновано гнучкі фінансові рамки для малих та середніх підприємств (МСП), доступ до фінансових послуг та посилення глобальних мереж фінансової безпеки.

Саміти, намагаючись бути далекоглядними та забезпечити стійкі рішення за допомогою міжнародної співпраці, оголосили про різні заходи, яких слід досягти в середньостроковій перспективі. Порядок денний G20 акцентував увагу на фінансових правилах, таких як реєстрація кредитних рейтингових агентств, нагляд за ліквідністю центральних та інших банків, а також посилення цілісності фінансових ринків у боротьбі з незаконним фінансуванням (наприклад, відмивання грошей, фінансування тероризму тощо) [7].

Саміти (2009 р., 2011 р. та 2012 р.) G20 вимагали суворого нагляду за програмою оцінки фінансового сектору у всіх країнах з боку МВФ та Світового банку. Керівники G20 також наголосили на заходах, що сприяють обміну податковою інформацією для вирішення питання прозорості. Починаючи з 2008 року, лідери G20 наголошували на реформуванні бретон-вудських інституцій з метою відображення динаміки змін у світовому економічному середовищі та ефективного вирішення майбутніх викликів, забезпечуючи рівні умови для країн, що розвиваються.

«Фінансовий трек» G20 продовжував свої зусилля щодо відновлення макроекономічної стабільності та побудови стійкої фінансової системи для відновлення довіри. У 2010 р. на саміті в м. Сеул було оголошено про запуск Глобального партнерства з фінансової інклюзії (англ. The Global Partnership for Financial Inclusion, GPFi), яке забезпечить інклюзивну платформу для G20 та зацікавлених країн, що не входять в G20, включаючи реалізацію Плану дій щодо фінансової інтеграції [8].

Подальші саміти були зосереджені на посиленні моніторингу, підвищенні прозорості, стійкості боргу та сприянні цілісності ринку, а також вирішенню значних проблем фінансових установ та фірм. Порядок денний G20 щодо фінансування розширився шляхом збільшення та диверсифікації фінансування Багатостороннього банку розвитку в інфраструктуру з 2011 року, а останнім часом здійснюється акцент на прозорості боргів, стійкій практиці фінансування позичальниками та кредиторами, як офіційними, так і приватними.

Лідери саміту G20 пообіцяли збільшити квоти МВФ та реформи управління, але через зволікання прогрес був обмежений до 2017 року. З розширенням обсягу технологій та цифровізації G20 виявила відданість просуванню цифрових фінансових послуг. Щоб конкретизувати ці зобов'язання, у 2016 р. на саміті в Китаї було започатковано принципи високого рівня G20 щодо цифрової фінансової інтеграції.

Дотримання принципів вільного ринку та відкритих зобов'язань щодо торгівлі та інвестицій було визнано необхідною передумовою для покращення рівня життя людей на минулих самітах G20. Це було закріплено в декларації саміту у Вашингтоні (США) 2008 р., в якій членам було закликано утримуватися від підняття нових бар'єрів та обмежень на експорт на майбутній рік, а також сприяти вільній торгівлі та інвестиціям разом із досягненням консенсусу для досягнення згоди щодо Дохінської програми розвитку СОТ (Світова організація торгівлі, англ. World Trade Organization, WTO). Для подальшої конкретизації зобов'язань у м. Лондон на саміті 2009 р. було оголошено про підтримку фінансування торгівлі на 250 млрд дол. США.

Таким чином, фінансовий та торговий протекціонізм розглядалися як протилежні варіанти макроекономічної політики для зростання країн, що розвиваються. У цій

парадигмі СОТ та інші багатосторонні установи дали перевагу контролю за будь-якими відхиленнями від встановленого мандату [8].

Саміти G20 з самого початку були прихильні політиці проти протекціонізму та лібералізації з метою сприяння вільній торгівлі та інвестиціям. Центральним мандатом G20 було захищати багатосторонні торговельні норми, як було підкреслено на першому Саміті лідерів у 2008 році. Міжнародне співробітництво характеризується зниженими темпами через загострення торгової війни, зупинення глобальних торгових переговорів та ефективність глобальних інституцій, G20 продовжує пропагувати здорові торговельні відносини між країнами.

Насправді наступні саміти висвітлили можливості для збільшення торгівлі та додавання вартості, що випливають із розповсюдження глобальних ланцюгів створення вартості (англ. global value chains, GVC). У перших трьох поданнях підтримка Дохінської програми розвитку, посилення МБР для фінансування торгівлі, заохочення фінансових продуктів, послуг та надання допомоги для торгівлі країнам, що розвиваються, були невід'ємною частиною обговорень G20 [7].

Під час Канського саміту (Франція) Великою двадцяткою акцент було змінено на підвищення ефективності сільськогосподарського ринку, і таким чином було розпочато дві основні ініціативи - Інформаційна система ринку сільського господарства (основна увага приділяється чотирьом продуктам, таким як пшениця, кукурудза, рис, соя) для підвищення якості, надійності, відповідності, своєчасності та Глобальні ініціативи з моніторингу сільського господарства (тобто збір даних про прогнозування погоди для підвищення продуктивності). Тим часом світові лідери зобов'язали зменшити ризик нестабільності цін та зняти обмеження на експорт продовольства чи інші податки для некомерційної торгівлі чи торгівлі на гуманітарній основі. Так само Канський саміт G20 надав пріоритет:

- продовольчій безпеці, інфраструктурі, пом'якшенню гуманітарної кризи;
- сприянню плану дій щодо продовольства, води та сільського господарства;
- мобілізації коштів на розвиток та зробив акцент на механізмі управління ризиками в аграрній політиці в Африці [7].

Деякі відповідні питання, такі як зміна клімату, протекціонізм торгівлі, фінансування торгівлі, стійкі глобальні ланцюги поставок та глобальне фінансування розвитку не можуть бути остаточно вирішені і потребують міцної та успішної міжнародної співпраці. Не відстаючи від мінливих глобальних економічних умов, саміт G20 у 2013 р. наголосив на важливості розвитку всебічного розуміння GVC та її наслідків для зростання, розвитку промисловості та створення робочих місць.

Підкреслюючи важливість GVC для G20 та акцентуючи увагу на торгівлі частинами та комплектуючими, наступні саміти наголошували на необхідності більшої участі МСП у GVC, особливо країн з низьким рівнем доходу. У контексті зростаючої важливості GVC також спостерігалось зосередження уваги на торгівлі сільським господарством, що ознаменувало перехід від початкової уваги до питань існування, таких як скасування обмежень на експорт продовольства, а також підвищення ринкової інформації та прозорості до модернізації агропродовольчих глобальних ланцюгів вартості G20 (Саміт 2018 р.) [8].

Лідери G20 закликали Світовий банк та МБР створювати сприятливе середовище для торгівлі та інвестицій. Стимулювати та нарощувати залучення зелених інвестицій та інвестицій в чисту енергетику, особливо надаючи підтримку країнам, що розвиваються. На Канському саміті в 2011 р. акцент був зроблений на прозорому ринку фізичної та фінансової енергії. Для висунення мандату G20 в 2013 році на саміті з питань сталого розвитку та боротьби з бідністю була започаткована Платформа діалогу G20 щодо інклюзивних зелених інвестицій.

Для викорінення бідності та підвищення добробуту торгівлю та її переваги потрібно поширити на представників G20, які найбільше цього потребують. З метою нарощування потенціалу в торгівлі саміти G20 продемонстрували свою прихильність для торгівлі країн, що розвиваються. З роками пріоритет розширився до забезпечення якісної та ефективної допомоги для торговельних взаємовідносин. Однак існує потреба у використанні синергетичного поєднання приватних та державних інвестицій [8].

Були зроблені зусилля для просування моделі державно-приватного партнерства, співпраці з науковими спільнотами та іншими зацікавленими сторонами для збільшення інвестицій в інфраструктуру для країн, що розвиваються. Аргентинський саміт G20 у 2018 р. заохотив адаптацію інноваційної цифрової економіки та встановив важливість взаємозв'язку між торгівлею та новими технологіями, включаючи штучний інтелект, полегшуючи, таким чином, стратегію сприяння та збереження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) для економічного зростання та доданої вартості, продуктивності, ефективності та стійкості G20.

Порядок денний розвитку G20 еволюціонував з часом, щоб охопити нові проблеми, що виникають в умовах глобальної економіки. Для того, щоб бути в курсі нових питань, таких як нові технології, цифровізація та ділові екосистеми, порядок денний G20 зазнав значного розширення. Наприклад, починаючи з саміту 2016 р., лідери G20 зосереджувались на цифровізації та розповсюдженні інформаційних технологій, цифровій грамотності тощо.

Для сприяння цифровізації G20 в 2016 р. була запропонована Ініціатива розвитку та співпраці цифрової економіки G20. Згодом на саміті 2017 р. було затверджено Дорожню карту G20 для діджиталізації. Крім того, Міністерська декларація G20 про освіту 2018 р. заклала ідею поширення знань з інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), обчислювальних та кодуючих навичок в рамках навчальної програми, враховуючи зростаючу важливість технологій [8].

Сприяння підприємництву та цифровізації вважалося важливим для кращої інтеграції молоді на ринок праці, сприяння розвитку цифрової економіки для залучення інвестицій та стимулювання інновацій. Саміти G20 просували мікроекономічну політику, спрямовану на зниження бар'єрів для нових учасників бізнесу з метою розвитку підприємництва. План дій з питань підприємництва G20 був започаткований у 2016 р. на саміті в Китаї разом із створенням Центру досліджень підприємництва для задоволення потреб G20 у сприянні інклюзивному економічному зростанню шляхом інновацій.

Подібним чином різні аспекти технології набували значення протягом останніх 10 самітів. На саміті в Мексиці в 2012 р. G20 було наголошено на прийнятті ефективної політики подолання перешкод енергетичних криз та заохоченні технологій чистої енергетики та їх доступу. На саміті в Туреччині в 2015 р. основна увага була зосереджена на енергетичній співпраці, яка також відзначила Першу зустріч міністрів з питань енергетики, маючи на увазі, що понад 1,1 млрд людей не мають доступу до електроенергії, а 2,9 млрд людей все ще покладаються на традиційне використання біомаси для приготування їжі. Таким чином, члени G20 були зобов'язані збільшити інвестиції для підтримки енергоефективних технологій та інвестування в НДДКР для диверсифікації джерел енергії для забезпечення енергетичної безпеки та боротьби зі зміною клімату.

Завдяки швидкому вдосконаленню та розповсюдженню технологій по всьому світу, проблеми технологічної нерівності, такі як гендерний цифровий розрив, цифрове виключення, обговорюються та затверджуються на форумі G20 з 2015 р. На послідовних самітах лідери G20 були зобов'язані забезпечити ефективні інвестиції в НДДКР для інновацій. Нещодавні саміти G20 наголошували на вдосконаленні

цифрового уряду, цифрової інфраструктури, цифрових навичок праці та розширенні цифрової економіки [8].

Хоча в країнах G20 високо оцінили стійку підтримку стабілізації світового економічного середовища та пом'якшення наслідків економічної рецесії, нинішня критика G20 лунає над її актуальністю у посткризовий період. Отже, щоб продовжити актуальність та спадщину форуму, лідери в країнах G20 домовились розширити порядок денний, включивши питання розвитку, починаючи з саміту 2010 р. У посткризовий період глобальне відновлення було слабким, і вплив тривалої рецесії проявлявся у втраті робочих місць, низькій економічній ефективності торгівлі, низьких інвестиціях, уповільненні фінансового сектору, зростаючому розвитку та екологічних проблемах в країнах G20.

Для вирішення цих взаємопов'язаних питань наголос повинен був бути зроблений на посиленні глобальної економічної співпраці. Таким чином, в країнах G20 було важливо розширити кругозір і створити міцну та стійку основу для вирішення глобальних викликів. Хоча лідери в країнах G20 взяли на себе зобов'язання щодо розвитку країн з низьким рівнем доходів ще у 2008 і 2009 рр. на самітах, особливо щодо досягнення Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ), але енергійних спроб охопити план дій не було. Перші саміти країн G20 боролись із завданням забезпечення глобального економічного відновлення після фінансової кризи 2008-2009 рр.

Після 2009 р., коли глобальна економіка стабілізувалась, країни G20 почали зосереджуватись на питаннях довгострокового глобального розвитку, щоб забезпечити стійке та всеохоплююче зростання як головну мету в посткризовий період. У зв'язку з цим Саміт у 2010 р. в м. Сеул ознаменував генезу порядку денного розвитку країн G20 прийняттям Багаторічного плану дій щодо розвитку. У ньому були визначені заходи та результати, яких слід досягти у середньостроковій перспективі. Було створено Робочу групу з питань розвитку, яка відповідала за відстеження прогресу у виконанні Багаторічного плану дій. Наприклад, члени країн G20 висловили занепокоєння з приводу зміни клімату після Вашингтонського саміту 2008 р., а також схвалення Копенгагенської угоди (Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, РКЗК ООН) на саміті 2009 р., але конкретні ініціативи, такі як Глобальна охорона морського середовища, були розглянуті на саміті в Сеулі 2010 р.

Після Саміту 2010 р. країн G20 було прискорено обговорення та заходи з найважливіших питань продовольчої безпеки, розвитку кваліфікації, освіти та енергетики. Країни-члени були схильні вирішити проблеми розвитку, з якими стикаються країни з низьким рівнем доходу та ринки, що розвиваються. Були розроблені різні плани дій для досягнення задекларованих мандатів з відповідних питань, таких як Рамка продовольчої безпеки та харчування в країнах G20 (Саміт в 2014 р.), План дій країн G20 щодо доступу до енергії (Саміт в 2015 р.) тощо.

Крім того, ці саміти активно підтримували дії інших міжнародні організації, такі як СОТ, МВФ та ОЕСР, просуваючи власну програму розвитку. Наприклад, країни G20 започаткували програми з просування глобального сільського господарства та заохочують політику щодо зміни клімату, яка стосується окремих країн. Зусилля Китаю з метою вивести мільйони людей із бідності сприяли успіху ЦРТ. Крім того, зусилля Індії щодо внутрішнього розвитку, узгоджені зі стійким та інклюзивним зростанням, спонукали членів країн G20 досягти консенсусу щодо сталого розвитку, головним чином шляхом посилення політики розвитку та координаційних дій у галузі зменшення бідності, економічного зростання та зміни клімату. Важливість продовольчої безпеки була висвітлена на Пітсбурзькому саміті країн G20, а на Саміті в Торонто розпочато роботу Глобальної програми сільського господарства та продовольчої безпеки з метою

фінансування країн з низьким рівнем доходу для підвищення продуктивності сільського господарства.

У цій справі було негайно затверджено 224 млн. дол. США грантів для Бангладешу, Руанди, Гаїті, Того та Сьєрра-Леоне. Постійне питання безробіття та втрати роботи зазнало значного розвитку в процесі обговорення представників країн G20. У період криз занепокоєння з приводу захисту робочих місць та виживання праці спонукало до узгоджених зусиль країн G20, яка перенесла свою увагу на соціальний захист праці, підвищення кваліфікації, зменшення гендерного розриву в заробітній платі, безпеку на робочому місці тощо, зайнятість, розвиток підприємництва, розвиток кваліфікації, навчання тощо після 2013 р.

У 2015 р. країни G20 розробили стратегію кваліфікації для забезпечення якісного створення робочих місць, а також План дій щодо підприємництва G20 та Ініціативу країн G20 щодо сприяння якісному навчанню у 2016 р. Ці ініціативи тандем зі змінним світовим ринковим попитом та зростанням підприємництва та зайнятості, орієнтованої на кваліфікацію.

G20 можна назвати архітектурою глобального управління, особливо з огляду на відчутний вакуум, що створюється внаслідок втоми в СОТ та бретон-вудських установах. Очікування зросли з часом, що може призвести до сумніву в справжності таких високих вимог з боку різних категорій зацікавлених сторін, включаючи уряди, директивних органів, науковців та приватний сектор.

Країни G20 пропонують витончений перехід від вирішення проблем фінансової та макроекономічної стабільності до таких важких питань розвитку, як торгівля та стимулювання інвестицій, продовольча безпека, створення робочих місць, розвиток кваліфікації, фінансова інклюзія, розширення можливостей жінок, гідна праця і т.д.

Цифрові технології можуть стимулювати більш інклюзивне та стає зростання шляхом стимулювання інновацій, підвищення ефективності та вдосконалення послуг. Вони також є важливим інструментом для допомоги країнам у протистоянні та одужанні від пандемії COVID-19, яка порушила економіку та суспільство в усьому світі. ОЕСР підтримує порядок денний країн G20 щодо цифрових технологій, щоб допомогти країнам використати переваги цифрової трансформації, включаючи створення робочих місць та безперервність бізнесу, а також доступ до важливих медичних та освітніх послуг, одночасно вирішуючи потенційні виклики, які це може спричинити, використовуючи перехресні скорочення та обґрунтований аналіз, і, зокрема, поточний проект ОЕСР Going Digital. З перших обговорень у 2016 р. щодо практики інноваційної політики в країнах G20 та впливу нових технологій у так званій «Наступній виробничій революції», країни G20 швидко зрозуміли важливість цифрових технологій для економічних показників, добробуту та потреби для скоординованого глобального підходу.

У 2017 р. дискусія була зосереджена на розробці країнами G20 у галузі цифрових технологій, що призвело до прийняття міністрами Дорожньої карти країн G20 щодо діджиталізації. ОЕСР активно сприяла розробці цього всеохоплюючого пакету політичних рішень, зокрема, надаючи звіт про ключові питання цифрової трансформації у Великій двадцятці, та підтримувала зусилля щодо первинного впровадження в роботі з конкуренції, динаміки бізнесу та захисту споживачів.

У 2018 р. ОЕСР розширила фактичну базу даних та підтримала дискусії щодо подолання цифрового гендерного розриву, вимірювання цифрової економіки та захисту цифрових споживачів, а також найкращих практик цифрового уряду, зокрема з підтримкою додатків щодо гендерних та цифрових питань [8].

У 2019 р. країни G20 залучили сильне керівництво до дебатів щодо штучного інтелекту (ШІ) – швидкої технології, багатообіцяючої для інновацій та зростання, а

також для вирішення важливих проблем. Засновані на Рекомендації ОЕСР щодо ШІ, Принципи ШІ країн G20, які вітають лідери країн G20 в Осаці, ознаменували собою важливий етап у глобальному співробітництві з цією критично важливою технологією. ОЕСР також підтримала подальші обговорення ключових викликів, з якими стикаються цифрові споживачі, включаючи роль органів захисту прав споживачів у досягненні цілей сталого розвитку. У 2020 році країни G20 прагнула просунутися у впровадженні Принципів ШІ, а також поглибити дискусії на теми від хмарних даних до інтелектуальної мобільності. У той же час країни G20 повинні були вирішити виклик пандемії COVID-19, інтенсивно обговорюючи роль цифрових технологій у підтримці поточного функціонування та відновлення економіки.

У 2021 р. представники G20 рішуче та терміново закликали до посилення співпраці для вирішення безпрецедентного виклику COVID-19. G20 оцінює втрати в річному зростанні світового ВВП у 2020 році на 2 відсоткові пункти на місяць негативної дії COVID-19. Багато економік країн світу в 2020-2022 р. в результаті негативного впливу COVID-19 прямують до рецесії. У цьому надзвичайно складному контексті є чотири речі, які G20 може зробити, щоб підтримувати потік торгівлі та функціонування основних ланцюгів поставок:

- G20 може підвищити довіру до торгівлі, інвестицій та світових ринків, покращивши прозорість;

- G20 потрібно підтримувати рух глобальних ланцюгів поставок, особливо для найнеобхідніших товарів. Замість того, щоб встановлювати більше бар'єрів, G20 може прискорити прикордонний контроль за медичними продуктами та продуктами харчування, оцифрувавши та прискоривши формальності. G20 також може сприяти міжнародним медичним дослідженням щодо COVID-19, дозволяючи транскордонну передачу конфіденційних даних для моніторингу епідемій та просуваючи концепцію медичної безпеки стосовно COVID-19. G20 може домовитись про скасування тарифів на медичні витратні матеріали. Надалі G20 також готова використовувати свої дані про торгівлю доданою вартістю, щоб допомогти урядам краще підготуватися до майбутніх ризиків та заздалегідь виявити вразливі місця в ланцюгах поставок;

- G20 слід уникати погіршення ситуації. G20 відзначила введення обмеження експорту агропродовольчих товарів, які є непродуктивними для продовольчої безпеки. Що стосується виробів медичного призначення, то хоча деякі країни знижують тарифи на них або зобов'язуються тримати ланцюги поставок відкритими, обмеження експорту медичних товарів було запроваджено в понад 40 країнах. Натомість члени G20 повинні зобов'язатись співпрацювати у плавному потоці товарів та послуг, необхідних для подолання кризи та її наслідків [9].

У той же час G20 потрібно дивитись за межі безпосереднього впливу та глобальної проблематики пандемії. Уряди надають значну підтримку фірмам та потужностям, але ці субсидії не повинні стати джерелами недобросовісної конкуренції після закінчення кризи. Торгівля та доступ до світового попиту допоможуть економікам відновитись. Деескалація торгової напруженості, яка вже послаблювала світову економіку, може також забезпечити вкрай необхідне підвищення впевненості для всіх економічних суб'єктів.

Висновки. Отже, аналіз передумов та еволюції країн G20 вказує, що дане неформальне об'єднання було утворено як майданчик для комунікацій та спільного вирішення глобальних соціально-економічних, політичних, екологічних та технологічних проблем. Формат об'єднання передбачає періодичні зустрічі керівників країн для обговорення проблем та прийняття спільних рішень з їх ліквідації. Оцінка економічного потенціалу країн G20 вказує на диверсифіковані тренди розвитку даних країн, оскільки об'єднання включає як провідні світові економічні гіганти, так і країни,

що розвиваються, проте свій економічний потенціал формує за рахунок чисельності населення або природних ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войтко С.В. Чотирьохкомпонентний компаративний статичний аналіз енергетичної сфери країн «Великої сімки» та країн «Великої двадцятки». *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015. № 1(2). С. 117-122.
2. Вонсович О.С. Саміт «Великої двадцятки» – 2016: геополітичні оцінки. *Грані*. 2016. № 9. С. 103-108.
3. Підсумки саміту держав «Великої двадцятки» (G20). Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/g20.pdf>.
4. Романова В. О. Ключові рішення саміту «Великої двадцятки» в Канаді. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 95(1). С. 83-84.
5. G20 GERMANY 2017. Think 20 dialogue. GLOBAL SOLUTIONS. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_G20_ua.pdf (дата звернення 20.01.2022).
6. G20 Rome Leaders' Declaration, 31 Oct 2021. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/pressreleases/2021/10/31/g20-rome-leaders-declaration/#> (дата звернення 21.01.2022).
7. Ngaire Woods Global Economic Governance Programme: The G20 Leaders and Global Governance. URL: <http://www.globaleconomicgovernance.org/wp-content/uploads/Woods-2010-The-G20-and-Global-Governance.doc.pdf> (дата звернення 20.01.2022).
8. Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: <https://www.oecd.org/g20/> (дата звернення 20.01.2022).
9. The G20 in a Post-COVID19 World: Bridging the Skills Gaps. URL: <https://www.orfonline.org/research/the-g20-in-a-post-covid19-world-bridging-the-skills-gaps/> (дата звернення 20.01.2022).
10. The G20 Skills Strategy For Developing And Using Skills For The 21st Century. Organisation for Economic Co-Operation and Development. 23-24 July 2015, Turkey. 34 p.

REFERENCES

1. Voitko, S.V. (2015), "Four-component comparative static analysis of the energy sector of the G7 and G20 countries", *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva*, vol. 1(2). pp. 117-122.
2. Vonsovykh, O.S. (2016), "G20 Summit 2016: Geopolitical Assessments", *Hrani*, vol. 9. pp. 103-108.
3. "RESULTS OF THE G20 SUMMIT", *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*, available at: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/g20.pdf> (Accessed 20 January 2022).
4. Romanova, V.O. (2011), "Key decisions of the G20 summit in Canada", *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, vol. 95(1). pp. 83-84.
5. G20 GERMANY 2017. Think 20 dialogue. GLOBAL SOLUTIONS, available at: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_G20_ua.pdf (Accessed 20 January 2022).
6. G20 Rome Leaders' Declaration, 31 Oct 2021, available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/pressreleases/2021/10/31/g20-rome-leaders-declaration/#> (Accessed 21 January 2022).
7. Ngaire Woods Global Economic Governance Programme: The G20 Leaders and Global Governance, available at: <http://www.globaleconomicgovernance.org/wp-content/uploads/Woods-2010-The-G20-and-Global-Governance.doc.pdf> (Accessed 20 January 2022).
8. Organisation for Economic Co-operation and Development, available at: <https://www.oecd.org/g20/> (Accessed 20 January 2022).
9. The G20 in a Post-COVID19 World: Bridging the Skills Gaps, available at: <https://www.orfonline.org/research/the-g20-in-a-post-covid19-world-bridging-the-skills-gaps/> (Accessed 20 January 2022).
10. THE G20 SKILLS STRATEGY FOR DEVELOPING AND USING SKILLS FOR THE 21ST CENTURY. Organisation for Economic Co-Operation and Development. 23-24 July 2015, Turkey. 34 p.

Oksana Kuzmenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
(Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, State University of Infrastructure and Technologies)

Ivanna Strilok, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
(Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, State University of Infrastructure and Technologies)

Viktoriya Shklyar, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
(Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, State University of Infrastructure and Technologies)

CURRENT DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL RELATIONS IN THE CONTEXT OF G20 STRATEGIES

The world community is currently facing economic, environmental and social problems that are interconnected at the global level, problems that no country will be able to cope on its own. Therefore, it is time for the G20 Member States to adopt a shared vision that will enable the world's population to achieve an economically prosperous, environmentally sustainable, socially inclusive future, resilient to unforeseen shocks. This highlights the importance that the G20 attaches to current global issues affecting people's lives around the world. The G20 was created as a structure that can respond flexibly to global challenges. Unlike other international platforms, it does not have a rigidly defined, narrow scope of authority. It also does not have a secretariat with clearly defined bodies. The number of member states is quite small, which allows for collective governance. This prompted us to examine the evolution of the G20 agenda over the last 10 years in terms of the scope and depth of issues covered, priority sectors, tailor-made mechanisms and packages, and, above all, the impact of development.

Based on the analysis of economic distancing by different parameters of countries and regions, the global problem of uneven development of human potential and income due to different state of economic systems, resources and technologies, economic policy management and efficiency of investment in technological and innovative development. The systematization of modern economic and political associations indicates the combined efforts of states and regions to solve common environmental, economic, social, cultural, technical problems despite the different levels of economic development and resources, as well as to pursue different national economic interests. However, only the consolidation of efforts makes it possible to determine the potential for solving common global problems of states. These proposals and vectors of development of the G20 countries will improve the positive impact on the world economic system in order to balance global economic development, address poverty, hunger, environmental crises, technological gaps.

Keywords: international relations, world economy, G20 countries, G20.

Стаття прийнята до друку 25 січня 2022 року